

Motion till riksdagen 2023/24:287

av Joar Forssell (L)

Förutsättningar för Haverikommissionen att granska de många narkotikarelaterade dödsfallen bland unga

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för Statens haverikommission att utreda de många narkotikarelaterade dödsfallen bland unga och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Användandet av narkotika är ett allvarligt hot mot människors frihet och hälsa. Sverige har en hög narkotikarelaterad dödlighet.

Enligt de uppgifter som Sverige rapporterar till EU:s narkotikabyrå (EMCDDA) avled 519 personer i Sverige år 2022 till följd av narkotika enligt EU-måttet Drug-related deaths. En stor andel av dödsfallen är oavsiktliga, alltså överdoser.

Särskilt allvarligt för vårt samhälle och för de närstående är det att så många unga människor dör av överdoser. Män är generellt yngre än kvinnor när de avlider. År 2021 var 28 procent av männen och 15 procent av kvinnorna 29 år eller yngre (Folkhälso-myndighetens rapport Den svenska narkotikasituationen 2022).

Varje narkotikarelaterat dödsfall är naturligtvis en katastrof för de närstående. Att så många som 519 människor dog av drogrelaterade orsaker 2022 kan jämföras med dödsfallen i vägtrafikolyckor som samma år uppgick till 220. Sammanlagt 17 personer dog i olyckor på svenskt vatten samma år. Dessa dödsolyckor är naturligtvis mycket allvarliga och behöver utredas noga. Statens haverikommission är en aktör som ur säkerhets-synpunkt utreder alla typer av allvarliga civila eller militära olyckor och tillbud, oavsett om de inträffar till lands, till sjöss eller i luften. En haveriutredning syftar till att ge svar på främst tre frågor: Vad hände? Varför hände det? Vad kan göras för att en liknande

händelse inte ska inträffa i framtiden, eller för att minska konsekvenserna om den gör det?

Dessa frågeställningar är relevanta att söka svar på även när människor dör av exempelvis överdoser, särskilt då samhället gör omfattande insatser för att minska skadeverkningarna och dödsfallen ändå är så många.

Statens haverikommission har möjlighet att granska även andra olycksfall än de vi kanske ser framför oss som stora olyckor på vägar eller inom flyget och sjöfarten. Exempelvis granskades ett dödsfall som inträffade 2010 på hjärtkliniken vid Karolinska Universitetssjukhuset och kommissionen gav ett detaljerat utlåtande och en rad rekommendationer.

Den finska motsvarigheten till Sveriges haverikommission, Olycksutredningscentralen, utreder sedan den 1 januari narkotikadödsfall bland unga under 25 år som sker under innevarande år. Frågeställningen som de utgår ifrån är ”Alltför många unga dör av narkotika i Finland. Vad kan vi göra?”

Under utredningen utreds

- hurdana direkta och indirekta faktorer som lett till dödsfall som kan identifieras som bakomliggande orsak till narkotikadödsfall bland unga
- hur väl tjänster riktade till unga missbrukare svarar på de ungas behov
- hur hänvisningen till vård och själva vården förverkligas i välfärdsområdena
- Hurdant övrigt stöd den unga har fått i sin situation.

Under utredningen utreds också myndigheternas roller, uppgifter, samarbete och praktiska åtgärder för att förebygga narkotikadödsfall bland unga. Våldsrelaterade dödsfall lämnas utanför utredningen. Utredningsrapporten väntas vara klar för publicering under försommaren 2024.

I början av september hade redan ett femtiotal dödsfall inträffat runt om i Finland.

Granskningen som genomförs i Finland vore minst lika relevant att genomföra i Sverige. Därför bör regeringen se över hur Statens haverikommission kan få förbättrade förutsättningar att genomföra sådana granskningar.

Joar Forssell (L)